

E nderuar znj. Kryetare,

Të nderuar deputetë,

Etika, integriteti, përgjegjshmëria, transparenca dhe llogaridhënia janë shtyllat mbi të cilat bazohet kultura e respektimit të të drejtës për marrjen e dokumentacionit publik dhe për mbrojtjen e të dhënave personale.

Në përmbushje të misionit të saj, veprimtaria e Zyrës së Komisionerit për vitin 2021 është orientuar drejt, për realizimin e paanshëm të mbikëqyrjes efektive të legjislacionit në fuqi.

Po ashtu, për përmirësimin e performancës së autoriteteve publike dhe kontrolluesve publik e privat, stafi ka vënë në çdo rast në dispozicion eksperiencën e tij.

Institucioni administroi 1354 ankesa nga qytetarët, një rritje prej mbi 30% në raport me vitin 2020. Shifra pasqyron, padyshim, ndërjegjësimin e tyre për ushtrimin në praktikë të të drejtave. Por, analiza në këtë Raport Vjetor tregon se përgjegjësitë në ushtrimin e detyrave dhe funksioneve janë ende në nivel të ulët dhe shpesh formale.

Një rëndësi të veçantë në vendosjen e objektivave për veprimtarinë e saj, Zyra e Komisionerit ia kushton 2 dokumenteve strategjike siç janë Progres Raporti i Bashkimit Evropian për Shqipërinë dhe Raporti i Monitorimit i hartuar nga SIGMA, të cilët shërbejnë si një barometër për punën tonë.

Pavarësisht, se notat për Zyrën e Komisionerit në këto dy dokumente kanë qenë pozitive për vitin 2021, nuk mendojmë se ka vend për entuziazëm, pasi ka ende shumë për të bërë përpara.

Sa i takon fushës së të drejtës së informimit, Zyra e Komisionerit e ka vendosur fokusin e saj tek instrumenti i Programit të Transparencës, i cili nuk është tjetër veçse garantimi i aksesit pa kërkesë në informacionin më thelbësor lidhur me një autoritet publik.

Zbatimi korrekt i këtij instrumenti garanton “rënien e mureve” të autoriteteve publike në raport me publikun dhe ngritjen e asaj që quhet “Autoriteti Transparent”.

Kjo shpjegon dhe investimin e fokusin e Zyrës kundrejt këtij instrumenti. Për këtë arsye Zyra e Komisionerit ka kërkuar vazhdimisht mbështetjen e programeve apo organizatave të huaja dhe jo vetëm në hartimin e programeve të dedikuara të transparencës sipas sektorëve, me qëllim rritjen e cilësisë dhe llojit të informacionit të vënë në dispozicion të publikut pa kërkesë.

Kemi bindjen që zbatimi korrekt nga ana e autoriteteve publike të këtij instrumenti, do e rriste në mënyrë eksponenciale transparencën e tyre.

Gjatë vitit 2021, vendi ynë u përball me disa ngjarje të rënda sa i takon të dhënave personale, të cilat u cenuan rëndë nga rrjedhja dhe bërja publike e tyre në mënyrë të paligjshme.

Ajo çka vlen të theksohet dhe vlerësohet është reagimi i menjëhershëm i institucionit, i cili u vu në lëvizje kryesisht, sapo mori dijeni nga media lidhur me rastin e parë të cenimit të të dhënave.

Duhet mbajtur parasysh, që ishte hera e parë që në Shqipëri përballëshim më një rast të tillë.

Fatmirësisht Zyrës iu ndodhën pranë me asistencën e tyre të vyer, ekspertët italianë dhe austriakë të Projektit të Binjakëzimit të financuar nga BE, që ishte në zbatim në prill të vitit të kaluar, të cilët vunë në dispozicion eksperiencën lidhur me raste të ngjashme të ndodhura në vendet e tyre.

Pa dashur të heqim asnjë gramë përgjegjësie nga ajo çka i takon punës së institucionit tonë, ndjehemi të keqardhur, për shkak të moskuptimit, edhe nga profesionistë, të fushës dhe kufijve të përgjegjësive të Zyrës së Komisionerit.

Shpesh hiqen paralele me faktin e ndalimit nga organi i prokurorisë të disa personave të dyshuar si përgjegjës në përhapjen e paligjshme të të dhënave. Në këtë aspekt, janë disa elementë që duhen kuptuar.

Së pari, hetimi administrativ ndryshon nga ai penal.

Së dyti, bazuar në ligjin specifik duhet kuptuar ndarja e përgjegjësive dhe kufiri ku fillojnë dhe mbarojnë kompetencat e Zyrës së Komisionerit dhe ku fillojnë përgjegjësitë e kontrolluesve.

Në kuadër të një procedure hetimi administrativ, qëllimi i kompetencës mbikëqyrëse të Zyrës së Komisionerit është identifikimi i shkeljes nga kontrolluesi si i tillë dhe jo i personit.

Është vetë kontrolluesi që në kuadër të përgjegjësive që i burojnë nga kuadri rregullator për mbrojtjen e të dhënave që identifikon personat përgjegjës brenda tij për shkeljen.

Rastet e cenimit dhe përhapjes masive të informacionit personal të qytetarëve treguan dobësi të theksuara të strukturave dhe sistemeve që i administrojnë ato.

Epoka në të cilën jetojmë na imponon përshpejtimin e përpjekjeve, shtimin e resurseve dhe forcimin e masave për të adresuar problematikat e konstatuara në parandalimin e përsëritjes së tyre.

E DREJTA PËR INFORMIM

E drejta për informim është një nga të drejtat dhe liritë themelore të sanksionuara në Kushtetutën e Shqipërisë, zbatueshmëria e së cilës realizohet nga bashkëpunimi efektiv mes qytetarëve, autoriteteve publike dhe Zyrës së Komisionerit.

Zbatimi i kësaj të drejte renditet në krye të ecurisë së parimeve të Reformës në Administratën Publike për fushën e llogaridhënies.

Në raportin e monitorimit të SIGMA për Shqipërinë për vitin 2021, vlera për treguesin “*Qasja në informacionin publik*” është në rritje, krahasuar me vlerësimin e mëparshëm të kryer në vitin 2017. Në lidhje me këtë progres, SIGMA ndalet ndër të tjera edhe në rolin e Zyrës së Komisionerit, duke vlerësuar pozitivisht përpjekjet e institucionit në promovimin e transparencës.

Gjatë vitit 2021, veprimet dhe aktivitetet e ndërmarra nga Zyra e Komisionerit u fokusuan në:

monitorimin e detyrimit për zbatimin dhe përditësimin e Programit të Transparencës dhe Regjistrin të kërkesave dhe përgjigjeve;

- ✓ monitorimin e zbatimit të detyrimit për caktimin e koordinatorit për të drejtën e informimit dhe trajnimin e vazhdueshëm të tyre;
- ✓ shqyrtimin e ankesave në përputhje me afatet ligjore, duke përfshirë zhvillimin e inspektimeve apo seancave dëgjimore;
- ✓ dhënien e rekomandimeve në lidhje me Programin e Transparencës dhe Regjistrin e kërkesave dhe përgjigjeve;
- ✓ përmbushjen e objektivave të parashikuara në strategjitë ndërsektoriale, në të cilat Zyra e Komisionerit është pjesë;
- ✓ zhvillimin e aktiviteteve ndërgjegjësuere me autoritetet publike dhe grupet e interesit;
- ✓ instalimin e REKPDII në më shumë autoritete publike;
- ✓ bashkëpunimin me AKSHI për instalimin e sistemit AMS, për ofrimin e shërbimit të kërkesës për informacion publik dhe ankesës për mos dhënie informacioni, nëpërmjet portalit unik qeveritar *e-Albania*;
- ✓ rolin aktiv të Zyrës së Komisionerit si anëtare e Komitetit Ekzekutiv të ICIC.

Ankesat e paraqitura janë grupuar në tre kategori: nga qytetarë, nga organizata të shoqërisë civile dhe nga gazetarë/media investigative.

Nga shqyrtimi i ankesave, Zyra e Komisionerit konstaton se ato kanë patur në fokus dhënien e informacionit në lidhje me kontratat publike (koncensione, prokurime, etj), procesin e rindërtimit pas tërmeteve të vitit 2019, si dhe veprimtarinë e autoriteteve publike të sektorit shëndetësor. Ndër problematikat më të rëndësishme përmendim:

- i. *paqartësi nga ana e autoriteteve publike lidhur me konceptin e konfidencialitetit në kontratat publike, i trajtuar jo në përputhje me parashikimet e nenit 17 të ligjit. Në kontratat publike shpesh parashikohen dispozita konfidencialiteti për informacionin/dokumentacionin që lidhet me to dhe në rast të mos zbatimit të tyre, parashikohen sanksione ndaj autoritetit publik. Për të shmangur këtë problematikë, është e nevojshme që në klauzolat e konfidencialitetit të qartësohen se mbi cilën pjesë të informacionit shtrihen, duke patur parasysh që në asnjë rast nuk mund të mbizotërojnë mbi parashikimet e ligjit për të drejtën për informim, përveç kur konkurrohet me një parashikim tjetër ligjor;*
- ii. *tendencë e kërkuarve për të përdorur për çështje/praktika administrative me karakter individual, dispozitat e ligjit përtej objektit dhe qëllimit të tij, të tilla si: dokumentacion lidhur me lejet e ndërtimit, pasojat e tërmeteve, pronësinë, procedura rekrutimi, etj;*
- iii. *informacioni i kërkuar shtrihet në periudha të gjata kohore (mbi 10 vjet), gjë që ka vështirësuar kthimin e përgjigjes brenda afatit ligjor;*
- iv. *janë shtuar ankesat nga ana e avokatëve për aksesimin e dokumentacionit të njehësuar, i cili shërben si provë në procese gjyqësore, duke anashkaluar në këtë mënyrë Ligjin për Avokatinë apo Kodin e Procedurave Administrative;*
- v. *kërkesat fillestare kanë konsistuar në pyetje apo prononcime drejtuar autoriteteve publike për çështje të caktuara, të cilat tejkalojnë qëllimin e njohjes me informacionin/dokumentacionin publik në zbatim të ligjit;*
- vi. *vijon ndryshimi i shpeshtë i koordinatorit, caktim i tyre në nivel ekzekutiv apo të ulët drejtues, si dhe aksesimi i kufizuar që kanë në strukturat e tjera të autoritetit publik. Për shkak të rolit dhe përgjegjësisë që koordinatori ka në trajtimin e kërkesave për informacion, Zyra e Komisionerit në mënyrë të vazhdueshme orienton autoritetet publike të marrin masa për forcimin e pozitës së tij. Vlerësohen pozitive rastet kur pozicioni i koordinatorit është i dedikuar.*

Regjistri elektronik i kërkesave dhe përgjigjeve për të drejtën e informimit është një sistem që mundëson qasje më të drejtpërdrejtë të qytetarëve dhe grupeve të interesit në informacion publik, duke shmangur burokracitë.

Nëpërmjet REKPDİ garantohet edhe e drejta e ankesës pranë Zyrës së Komisionerit, në rast të refuzimit të dhënies së informacionit nga autoritetet publike. Sistemi garanton gjurmimin në kohë reale të procesit të trajtimit të kërkesës/ankesës.

Në fund të vitit 2020, ky regjistër ishte i instaluar në 59 autoritete publike. Përgjatë vitit 2021, Zyra e Komisionerit ka kërkuar nga 53 institucione instalimin e REKPDİ, detyrim të cilin e përmbushën vetëm 12 autoritete.

Duke konstatuar ecurinë e ngadaltë në shtrirjen e këtij sistemi, Zyra e Komisionerit mundësoi me fondet e veta buxhetore instalimin e tij edhe për 24 autoritete të tjera publike. Në fund të vitit, gjithsej, 95 institucione kanë funksional këtë sistem dhe vijon puna për rritjen e këtij numri. Paralelisht, janë trajnuar koordinatorët për mënyrën e përdorimit të tij.

MBROJTJA E TË DHËNAVE PERSONALE

Përpunimi i të dhënave personale është motori jetik për zhvillimin ekonomik të një shoqërie.

Rritja e kulturës për mbrojtjen e privatësisë garanton zbatimin e kësaj të drejte dhe lirie themelore të individit në një mjedis ku digjitalizimi po mbizotëron gjithnjë e më shumë.

Zyra e Komisionerit, gjatë vitit 2021, paralelisht me detyrimet monitoruese dhe mbikëqyrëse në zbatim të ligjit, u fokusua dhe në veprimtarinë e sektorëve të tillë si: shëndetësia, arsimi dhe marketingu i drejtpërdrejtë.

Përzgjedhja e tyre u diktua nga sasia shumë e madhe e të dhënave personale dhe sensitive që përpunohen dhe ndikimit që këta sektorë kanë në privatësinë e qytetarëve, duke marrë në konsideratë faktin se pandemia Covid-19 ende vijon të ndikojë rrjedhën normale të jetës. Vëmendje iu është kushtuar, sidomos, verifikimit të masave tekniko-organizative në garantimin e një procesi përpunimi të sigurt të të dhënave personale nga këta kontrollues.

Sjellja në vëmendje për çdo palë të interesuar në lidhje me disa aspekte të “telepunës”, ndikuar nga pandemia, angazhoi Zyrën e Komisionerit në hartimin e “Udhëzuesit për përpunimin e të dhënave personale gjatë telepunës në kuadër të masave kundër COVID-19”.

Rastet e publikimit të të dhënave personale të shtetasve në një shkallë të gjerë, të ndodhura gjatë këtij viti, përbëjnë shkeljen më të rëndë të jetës private dhe të së drejtës së qytetarëve për mbrojtjen e këtyre të dhënave. Këto ngjarje angazhuan institucionin të ndërmerre me përgjegjshmëri zhvillimin e hetimeve administrative *ex-officio* në lidhje me to.

Raporti i Progresit të Komisionit Evropian për Shqipërinë për vitin 2021 vlerësoi rolin e Zyrës së Komisionerit dhe nxit autoritetet përgjegjëse për zbatimin e vendimmarrjes së saj.

Pjesë nga Raporti i Progresit 2021:

“Zyra e Komisionerit ka ndërmarrë një hetim administrative kryesisht pas rrjedhjes së të dhënave personale sensitive, përfshirë preferencat politike, që u zbulua gjatë fushatës së

zgjedhjeve të përgjithshme të 25 prillit. Zyra e Komisionerit publikoi raportin e saj, i cili përmban gjetje të shkëlqes së rregullave të mbrojtjes së të dhënave. Zyra e Komisionerit i ka drejtuar rekomandime autoriteteve përkatëse për përditësimin e protokolleve të sigurisë dhe kufizimit të aksesit dhe përdorimit të të dhënave të bazave të të dhënave shtetërore. Një vendim është marrë edhe për vendosjen e një sanksioni për autoritetin tatimor për refuzim bashkëpunimi. Këto rekomandime duhen zbatuar me shpejtësi, pa cenuar procedimet e tjera të autoriteteve kompetente që kanë për qëllim vlerësimin e integritetit të procesit zgjedhor”.

Zyra e Komisionerit, gjatë vitit 2021, administroi 362 ankesa nga qytetarët. Për pjesën më të madhe të tyre, rreth 60%, objekt ishte mosrespektimi i të drejtës për akses, ndërsa ato për përhapjen e paligjshme të të dhënave personale përbëjnë mbi 25% të totalit dhe pjesa e mbetur, ka lidhje me marketingun e drejtpërdrejtë. Zyra e Komisionerit ka ndjekur qasje proaktive në veprimtarinë e saj mbikëqyrëse si në aspektin parandalues, ashtu edhe në atë të plotësimit të detyrimeve ligjore, duke u përqendruar te masat tekniko-organizative dhe specifikesht, në Sistemet e Menaxhimit të Sigurisë së Informacionit.

Konkluzione dhe Rekomandime të lëna në Raportin e Posaçëm të hartuar në zbatim të Rezolutës së Kuvendit si dhe nga Relacioni i Hetimit Administrativ:

- Në lidhje me **dhënien e aksesit në të dhënat personale**, gjejmë rastin të ritheksojmë qëndrimin tonë të vazhdueshëm si autoritet mbikëqyrës, se ky veprim/përpunim, edhe kur është i autorizuar sipas ligjit, **nuk nënkupton domosdoshmërisht dhe gjithnjë një akses të drejtpërdrejtë dhe të pakufizuar në të dhënat e kërkuara**. Dhënia e një aksesit të drejtpërdrejtë dhe të pakufizuar në të dhënat personale, pavarësisht se mund të jetë parimisht e autorizuar me ligj, mund të sjellë një përpunim të dhënash në tejkallim të qëllimit të veprimtarisë dhe/ose detyrës për të cilën ligji e autorizon një kontrollues (autoritet/institucion) të caktuar për të patur akses në të dhënat personale të administruara nga një kontrollues (autoritet/institucion) tjetër dhe anasjelltas.
- Mbetet detyrë e kontrolluesve, në përputhje me parashikimet e germës “a” të nenit të pikës 1 të nenit 31 të Ligjit për Mbrojtjen e të Dhënave Personale, **për të konsideruar dhe respektuar përgjegjësinë taksative të Zyrës së Komisionerit për dhënien e mendimeve lidhur me projekt-aktet, ligjore dhe nënligjore, që kanë të bëjnë me të dhënat personale**, si dhe, sidomos dhe veçanërisht, në lidhje me projekte që planifikohen, ndërmerren dhe/ose kërkohen të zbatohen nga kontrolluesit (qoftë vetëm, qoftë në bashkëpunim me të tjerët).
- Është konstatuar mungesa në strategji dhe plane për zbatimin e SMSI-së që përfshin të gjithë komponentët e një sistemi të kompletuar për menaxhimin e sigurinë së informacionit, në përputhje me dispozitat e udhëzimeve të sipërpërmendura.

Veçanërisht, në lidhje me SMSI, Zyra e Komisionerit rekomandon si vijon:

- i. Hartimin e strategjisë për SMSI, bazuar në parimet e sigurisë së Teknologjisë së Informacionit dhe Komunikimit (konfidencialiteti, integriteti, disponueshmëria, besueshmëria), sipas standardit ISO/IEC 27001;
- ii. Ngritjen e strukturave monitoruese për SMSI-të dhe përmirësimi i vazhdueshëm i objektivave të sigurisë;
- iii. Trajnimin e vazhdueshëm të stafit në lidhje me standardet ndërkombëtare (veçanërisht, atë ISO/IEC 27001) të sigurisë së informacionit dhe privatësisë;

- iv. Projektimin dhe monitorimin e vazhdueshëm të sigurisë së rrjetit dhe enkriptimi i të dhënave gjatë transferimit të tyre në të gjitha kanalet (HTTPS, IPSec, TLS, PPTP, SSH);
- v. Krijimin e një regjistri të plotë të pajisjeve (aseteve) të Teknologjisë së Informacionit dhe Komunikimit në përdorim, duke analizuar rëndësinë e të dhënave personale që këto asete ruajnë dhe përpunojnë. Centralizimin e të gjitha asetëve me anë të të cilave kryhet përpunim i të dhënave personale dhe monitorimi periodik i tyre, si dhe zbatimin dhe monitorimin e politikave për instalimin, aksesin dhe përditësimin e pajisjeve me anë të të cilave kryhet përpunim i të dhënave personale;
- vi. Zbatimin e politikave për kontrollet (fizike dhe teknike) dhe kufizimi i përdoruesve sipas nevojave për punë, si dhe auditimin periodik i sistemeve dhe rrjetit bazuar mbi matricën e aksesëve. Përdorimin e Multifactor Authentication (MFA) në strukturat kritike dhe ato që përmbajnë të dhëna sensitive;
- vii. Kontrollin nëpërmjet skanimeve, në mënyrë sistematike, të infrastrukturës kritike;
- viii. Zbatimi i një plani për vazhdimësinë e sigurisë së informacionit (disaster recovery plan) dhe testimi në mënyrë periodike i të gjithë komponentëve të tij;
- ix. Vlerësimin e përputhshmërisë së SMSI me standardin ISO/IEC 27001 në përputhje me Udhëzimin nr. 48 të Komisionerit, nëpërmjet auditimit periodik dhe mekanizmit të certifikimit për këtë qëllim.

Po çfarë mund dhe duhet të bëhet për të parandaluar këto ngjarje?

Pa hequr theksin nga zbatimi me korrektësi i detyrimeve që burojnë për kontrolluesit Zyra e Komisionerit ka përgatitur një panoramë me 4 ndërhyrje:

1. Reforma legislative. Miratimi i kuadrit të ri rregullator për mbrojtjen e të dhënave personale, përfaqëson një hop cilësor në këtë ndërmarrje modernizuese në kuadër të procesit të integritetit të vendit në BE. Në të njëjtën frymë, është vepruar edhe për ndryshimet në legjislacionin për të drejtën e informimit, për një administratë publike transparente dhe dinamike.
2. Zyra e Komisionerit beson në angazhimin e Këshillit të Ministrave dhe të Kuvendit për miratimin e tyre në një periudhë sa më të shpejtë. Paralelisht, mirëpret dhe nxit çdo iniciativë që mbështet zgjerimin e kapaciteteve dhe forcimin e funksioneve të saj mbikëqyrëse.
3. Edukimi i publikut si dhe i kontrolluesve publikë e privatë në lidhje me të drejtat dhe detyrimet e përgjegjësitë që burojnë nga legjisalcioni i fushës.
4. Mbështetja buxhetore e Zyrës së Komisionerit. Zhvillimi teknologjik përkthehet në zhvillim të sistemeve dhe teknologjisë së zbatuar nga kontrolluesit. Por ky zhvillim kërkon gjithashtu edhe burime të kualifikuara nga ana e Zyrës së Komisionerit për të ushtruar funksionet e veta mbikëqyrëse. Në fushën e mbrojtjes së të dhënave personale, fusha e përgjegjësisë së Zyrës së Komisionerit shtrihet në të gjitha bizneset e regjistruara në Regjistrin Tregtar. Për ushtrimin e kompetencave mbikëqyrëse nevojiten burime në terma sasiorë dhe cilësorë.

Reformimi i sistemeve të masave të sigurisë. Zhvillimi i ofrimit të shërbimeve cilësore për publikun çon drejt ekspozimit të shtuar ndaj rreziqeve të rrjedhjes së të dhënave. Këto rreziqe dikotojnë nevojën e sistemeve cilësore për t'iu përgjigjur shkallës së rrezikut. Në këtë

këndvështrim nevojiten investime jo vetëm për ofrimin e shërbimeve, por edhe për mbrojtjen e tyre.

Vizioni ynë është të promovojmë një shoqëri që mbështetet në institucione transparente dhe në kontrollues publik/privat të përgjegjshëm, si vlera themelore, me qëllim arritjen e një zhvillimi të qëndrueshëm ekonomik-social. Ai realizohet vetëm duke zgjeruar bashkëpunimin me këta aktorë që standardet dhe normat rregullatore të kthehen në mundësi për garantimin e të drejtave të qytetarëve dhe jo arsye për t'i kufizuar apo për t'u shmangur prej tyre.

Ju falënderit.